

Vicenç Villatoro i Salat és un il·lustrat de finals de segle que ha arribat molt amunt, i molt aviat, a base de brillants resultats professionals. Ha estat col·laborador de l'equip de redacció del programa de TV3 "La vida en un xip", el 1990; director del diari "Avui", del 1993 al 1996 i també director de l'esplèndid programa divulgatiu "Mil·lennium" del Canal 33, 1996. Han estat, aquestes, activitats molt interessants que ha compaginat, però, amb les tasques de periodista i d'escriptor. Aquesta última caracteritzada per la preuada conquesta de premis, com el Llorenç Villalonga o el Premi Sant Joan. És, des del 1997, director general de Promoció Cultural de la Generalitat de Catalunya.

Davant del nostre requeriment, amablement i amb una cortesia exquisida, es mostrarà molt complagut a l'hora de sotmetre's a aquesta entrevista, que forma part del conjunt que configura aquest número especial dedicat als vint anys de "Quadern". Anys indissociables a la persona d'en Joan Cuscó, l'home que ha fet possible aquest miracle local editorial.

Què queda a *En la claror de juliol* de *L'Evangelí gris*?

Queden moltes coses, entre d'altres i a través del fil conductor de les obres, la presència d'una fugida. La necessitat que tenen el personatges d'enfrontar-se amb la realitat, però, a la vegada de defugir-la. També, continua apareixent el tema de la reconstrucció de la pròpia Realitat, és a dir, la capacitat dels homes per a construir una nova vida en qualsevol circumstància, allò que els dona plasticitat titànica d'esdevenir homes morals.

I des del punt de vista literari?

Doncs, un fil estilístic comú que plana en tota les meves obres i que s'ha anat estilitzant de mica en mica. A voltes, s'ha tornat menys transparent, encara que el que m'obsessiona és semblar el menys retòric possible, així que opto per simplificar i, amb el mínim d'elements, ser el més efectiu possible. A "En la claror de juliol", com ja havia passat a "El portal d'Europa", sorgeix la idea de retornar als meus orígens literaris sobre els decorats del passat, entremig, he anat en altres direccions, com és el cas de "País d'Itàlia" o de "Santa Ciutat", que queden vinculades al meu propi temps.

Vicenç Villatoro

ANA FERNÁNDEZ ÁLVAREZ

Per un periodista que, a la vegada, és escriptor, és inevitable el referent històric com arquitectura de les seves novel·les?

No és inevitable, però tampoc és una nosa ni una virtut. L'escriptor no està obligat a aixecar acta notarial del seu temps, al que sí que està obligat és a entrar en el "debat" social. És inevitable que hi entri, si no ho fa, també s'està pronunciant, no el pot defugir. Ara bé, es pot dir que, darrera de tota novel·la hi ha, en un cert sentit, l'embrí d'un assaig. Però, contextualitzar una obra en el passat, va més enllà de la pruija històrica. Quan la Yourcenar escriu "Les memòries d'Adrià" o quan Eco escriu "El nom de la Rosa", no estan parlant ni de Roma, ni de l'Edat Mitjana, estan parlant del seu present, a l'una li interessa parlar de l'Amor i a l'altre de retòrica i de semiòtica. El que passa és que, en Literatura, a vegades, el que es cerca és la millor circumstància històrica en la qual allò que es vol explicar es pugui oferir amb més claredat. Es busca en la història o, també, per què no, en la geografia, on millor situar el que es vol dir. L'únic ingredient d'intencionalitat, a l'hora d'escollir un paisatge o un altre, és que s'opta pel que resulta més atractiu, pensant, fonamentalment, en els personatges escrits per la pròpia Història.

«L'escriptor no està obligat a aixecar acta notarial del seu temps, al que sí està obligat és a entrar en el "debat"»

Parla de l'embrí d'un assaig, però també pot ser el d'una queixa.

Sí, segurament i moltes vegades, la novel·la és més l'embrí d'una queixa que el d'una anàlisi. La novel·la no està ben dotada per a explicar Tesis, està millor dotada per a explicar una carència, un dubte, una contradicció o una perplexitat.

En quina obra el seu concepte de contextualització és més evident?

A "La claror de juliol", m'anava molt bé el tema d'una guerra, qualsevol, tant si era present com passada resultava el context adequat, així, un conflicte com el de Sarajevo podia haver estat l'adequat. No és que volgués escriure una novel·la sobre la guerra, sinó que aquesta tessitura dramàtica em permetia parlar millor sobre els meus personatges. La guerra és un decorat que actua com efecte de contrast. En aquest sentit, això és més flagrant en la meva novel·la anterior, "La memòria del traïdor", que no és una novel·la sobre l'holocaust, però sí d'una Traïció, per tant, la situació de l'holocaust resultava la més idònia i es presentava com la més dramàtica que em donava la història per a parlar d'aquest tema.

Si el rerefons del que s'escriu és la guerra, què és més apropiat, acabar fent filosofia o és millor limitar-se a un discurs històric?

Tota novel·la té una motivació literària, no divulgadora. Quan algú planteja la segona opció, està fent una altra cosa que no és Literatura, per això, el novel·lista té dret a exercitar l'anacronisme, a saltar-se el rigor històric, sempre, això sí, que no grinyoli... Per exemple, a la meva última novel·la, em convenia la situació que es va donar al final de la Guerra Civil a Mallorca, però, d'altra banda, no em convenia l'exactitud geogràfica. Si m'hagués supeditat al rigor històric, no hauria aconseguit construir l'obra tal i com la tenia formulada, per tant, vaig forçar la narració sense contemplacions. Si això ens pot portar a plantejar-nos la disjuntiva Filosofia o Crònica, no ho sé, d'entrada, el primer concepte em mereix massa respecte, jo no sé fer Filosofia. En tot cas, prefereixo pensar que el que faig és reflexionar i intentar mostrar amb claredat el resultat de les meves reflexions.

Però, pren partit o no?

No, de cap manera. Crec que no s'ha de prendre partit mai. El narrador, per a mi, no ha de ser el jo-escriptor, prefereixo que el meu jo sigui compartit, només en un trenta per cent, per tots els meus personatges. És una espècie de tolerància literària que em sembla adequada i justa. Fonamentalment, perquè estic convençut que la majoria de la gent, jo inclòs, quan ens emmirallem estem segurs que tot el que fem és perquè així ens obliguen les circumstàncies i és el més correcte, pensar una altra cosa és de cíncics. Per això, intento que els meus personatges participin d'aquest sentiment i que tinguin una certa coherència interna, d'aquesta manera, és impossible que es pugui prendre partit. En una novel·la com "La memòria del traïdor", no vaig concebre desenvolupar el personatge de l'alemany-nazi, perquè no li hagués pogut cedir ni aquest trenta per cent, en canvi, vaig crear el personatge del traïdor que, fins i tot, et permet ser tu mateix.

Què és més gratificant de la direcció de l'"Avui"? I el que menys?

Va ser una privilegiada manera de participar en el que estava passant al país, des d'una plataforma que em

tot un repte que, en el meu cas, es traduï en ser capaç d'assumir-lo en un moment vital molt jove. Tinguem en compte que, a Europa, es comença a pensar, per a la direcció periodística, amb edats molt més considerables que la que jo tenia. Ara, per exemple, seria un bon moment per a ser un possible candidat a la direcció d'un diari, imagini's aleshores!

Això feia por?

Implicava un alt grau de responsabilitat, ja que es tractava de ser capaç de seguir els esdeveniments des de molt a prop i, a més, de decidir quins eren els importants de ressenyar i quins no. És una manera molt directa de fer política i, com deia abans, implicava un alt grau de responsabilitat. De totes maneres, el meu pas per l'"Avui" coincidí amb un procés d'expansió, aleshores, important. No és el mateix entrar a dirigir una empresa en procés de sistole que en diastole. Entre 1993 i 1996 vam ser capaços de créixer en 9.000 exemplars. No puc evitar sentir-me protagonista d'aquest episodi de premsa al país, ho dic modestament, però amb orgull.

I la part menys gratificant?

Bé, assumir la direcció d'un diari significa també assumir tot allò que encotilla la tasca periodística, a més, t'obliga a intervenir dins l'espai de les relacions laborals. Aquesta parcel·la, que és molt important, implica experiències no del tot agradables. El pitjor dia que vaig viure a l'"Avui" va ser quan em tocà comunicar a la família d'un dels nostres corresponals gràfics la seva mort a Sarajevo. Sense arribar a aquests extrems, és cert que la tasca de direcció implica certes activitats molt allunyades de les teves aspiracions com a periodista. Entre altres, les pròpies de gestió, no sempre tan gratificants ni tan creatives com les de dirigir els continguts de redacció, el disseny del tractament de les notícies o la planificació de les prioritats a l'hora de crear una línia editorial.

I la direcció de "MIL-LENNIUM" a televisió, què va significar?

La meua entrada a TV3, com a l'"Avui", coincidí amb el moment de gènesi, això, per si mateix, tornà a ser un repte i un al·licient. Ara bé, en el cas concret d'aquest programa, em va permetre entrar en contacte amb una cultura que m'era aliena, desconeguda, la cultura científica. Va significar, i d'això me'n sento orgullós, quelcom nou, perquè implicava portar gent inusual, gent impensada en l'àmbit televisiu. Crec que vaig aconseguir demostrar que, des del camp del coneixement, també es podien crear centres d'interès per als "mass media". Vaig experimentar què significa situar-te davant del llum vermell i comunicar-te directament amb molta gent, això fa respecte.

«Vaig aconseguir demostrar que, des del camp del coneixement, també es podien crear centres d'interès per als "mass media"»

Què era més important a l'hora de muntar els programes?

Necessitava un bon equip i unes altes dosis de responsabilitat, sempre és el mateix, sempre el mateix compromís. Quan els tertulians comentaven, per a tranquil·litzar-se m'imagino, que es tractava d'un programa seguit per minories, jo els afegia que sí, que això era cert, però allò que anomenaven minories era equivalent a que l'estadi del Barça estigués ple i ells, en una taula, al mig del camp. Això, evidentment, no els ajudava a tranquil·litzar-se, però aquest era l'efecte que jo desitjava, no volia que qualsevol forma de relaxació fes perdre el pols a la tertúlia. Es necessita un cert grau de pressió per a estar davant la càmera, tant els professionals com els neò-

---

*«El narrador, per a mi,
no ha de ser
el jo-escriptor,
prefereixo que el meu jo
sigui compartit»*

---

possibilitava organitzar i servir la notícia d'una manera que mai havia pensat. Va resultar una feina extraordinària. Enllaçant amb el que deia sobre la novel·la, tampoc el fet de dirigir un diari és aixecar acta notarial del que està passant diàriament, sinó que es tracta de ser capaç d'oferir una proposta d'interpretació del que està passant. Això obliga a una actitud molt professional i responsable, és

TEIXITS SALVADOR

els teixits que tenen estil

Indústria, 33 - Tel. 93 725 65 90 - 08202 Sabadell

MONTESINOS

Recordi... per Catifes - Banderes

Tapisseria - Cortinatges

Moquetes - Cobrellits

Gràcia, 18 • Tel. 93 725 43 08 • SABADELL

CORREDOR D'ASSEGURANCES

Alfonso XIII, 16 • E-08202-SABADELL
Telf. 93 725 87 77* • Fax 93 725 82 47

fits. Fonamentalment, per a mi significà l'oportunitat de conèixer grans persones i capbussar-me en temes absolutament desconeguts, però apassionants i vidents.

Ser director de Promoció Cultural, exactament, què és?

Entre altres coses, tenir la responsabilitat, des de l'Administració, de portar i de dirigir les relacions amb els sectors que generen, des d'àmbits privats, la Cultura. És a dir, intervenir en allò que s'entén com cultura viva, més que portar la gestió de les biblioteques o dels museus. També, organitzar el que la pròpia Administració programa. El més interessant és quan ajudem el sector cívic, quan aquest vol fer coses a les quals, econòmicament, no arriba. Com a director de promoció cultural intentes dissenyar mentalment un mapa que organitzi la cultura que el país necessita, amb la finalitat de generar una oferta equilibrada amb les demandes plantejades.

I què té de polític aquest càrrec?

Bé, entre altres responsabilitats, em toca parlar a molts llocs i moltes vegades. En definitiva, fer discursos, això és una manera de fer política. Ho faig explicant les opcions, les estratègies que l'Administració pretén portar a terme, allò que creu prioritari i allò que no. La Cultura, li agradi als polítics o no, és la forma més civilitzada de fer política.

La relació cultura-solidaritat sembla, avui en dia, més un eslògan propi de la doble moral burgesa que una veritable intenció social, és cert això?

Es pot fer una lectura simple d'aquesta problemàtica i dir que és cert que ens deixem portar per demagògies fàcils, però, el que sí que és un fet, és que allò que es denomina l'estat del benestar passa per reals conquestes socials. De la mateixa manera que la Sanitat o l'Educació passaren de mans de la beneficència a la tutela de l'Estat, això, ara, està passant en l'àmbit de la Cultura. El fenomen que resulta de la reglamentació de les actuacions

---

«La Cultura, li agradi als polítics o no, és la forma més civilitzada de fer política»

---

culturals per part de l'Administració, significa quelcom tan important com superar la pràctica del mecenatge i passar a l'acció reglamentada de l'Estat. No és un canvi de matís, ni una insignificant anècdota, és quelcom important, es tracta d'un canvi qualitatiu de mentalitat. Mentre el mecenatge actuava afavorint els agents que generaven cultura, és a dir, els artistes, la tutela de l'Estat pretén atendre les necessitats dels consumidors de cultura. En definitiva, es tracta d'un procés de democratització cultural extraordinari. Això que d'entrada pot semblar discutible, perquè sense agents culturals no hi pot haver consumidors, en el fons, continua afavorint l'aspecte creatiu. En definitiva, es parteix de la base d'arribar a un gaudi cultural més just.

El conformisme, l'empobriment del llenguatge, la manca de valors, etc., potser seran els termes negatius que es caracteritzaran com a generació. Quins poden ser els positius?

No és possible fer una anàlisi precisa del que som com a generació, entre altres coses, perquè encara no estan ni determinats els límits cronològics que ens atorguen un espai a la història. Si he de parlar de mi mateix, un home del 57, pot ser que, com als escriptors coetanis, em caracteritzi el fenomen de la cultura de la imatge. Si la literatura que hem estat capaços de generar és bona, ens catalogaran com els responsables d'haver trobat l'espai precís enfront del cinema i si no ho és, serem els responsables de no haver-lo trobat. Això m'ha portat, moltes vegades, a reflexionar sobre si, ara més que mai, les novel·les són l'embrió d'una bona pel·lícula o si, al contrari, són allò que mai por esde-

venir un film. Ara bé, és curiós que, des de l'inici, el cinema va optar, entre totes les opcions que tenia, per la més radicalment narrativa. Fins a quin punt això ens ha perjudicat o ens ha ajudat? No ho sé.

Com veu un Director de Promoció Cultural la idea de la ciutat de les ciutats des del punt de vista cultural?

La revolució dels transports, els canvis d'hàbits de consum, la interrelació econòmica de les ciutats, no podem negar que ha suposat un canvi també en els comportaments de la pràctica cultural. Això ha desdibuixat el teixit cultural de les ciutats. Com passava tradicionalment en el camp la literatura, ara, aquest fenomen capil·lar, individualitzat i atomitzat d'accés a la cultura, s'ha estès a la música, al cine... Consumim grans quantitats i privadament fets creatius que abans eren actes col·lectius. La música o el

---

«Si la literatura que hem estat capaços de generar és bona, ens catalogaran com els responsables d'haver trobat l'espai precís enfront del cinema»

---

cinema es pot gaudir privadament amb més facilitat, el teatre encara no. Aquest fenomen ens obliga, des de l'Administració, a canviar d'estratègia i justifica que actuem més intensament en els esdeveniments de caràcter massiu.

La xerrada ha estat distesa, amable, com correspon a un interlocutor ric en matisos, interessant en la reflexió i brillant en les definicions. Un home de lletres que intenta que la tasca de gestionar sigui quelcom més càlid i humà que el dia de pluja, entre papers endarrerits, de la nostra entrevista.

FARMÀCIA BENESSAT
PERFUMERIA
COSMÈTICA de
Joan Garriga i Barata

Passeig Plaça Major, 37
Telèfon 93 725 53 53 - SABADELL

FONTSERE

ARTICLES PELL I VIATGE
Sant Quirze, 38
Tel. 93 725 85 41
SABADELL

JA COMERCIAL ALEMANY

CENTRE DE JARDINERIA,
AGRICULTURA i FORESTAL
Tallers i serveis postvenda

Ctra. Barcelona, 22-26
Tel. 93 725 63 95
SABADELL